Η ΖΩΗ ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Αιτιολογικές προτάσεις (γραμματική σελίδες 197,198)

- **Αιτιολογικές** ονομάζονται οι εξαρτημένες προτάσεις που φανερώνουν την **αιτία,** το λόγο για τον οποίο γίνεται αυτό που δηλώνεται στην πρόταση που προσδιορίζουν (και που είναι συνήθως ανεξάρτητη) π.χ. Δεν μπορεί να έρθει, **γιατί θα δουλεύει μέχρι αργά**.

- Οι αιτιολογικές προτάσεις εισάγονται με τους εξής αιτιολογικούς συνδέσμους: **γιατί, επειδή, διότι, καθώς, εφόσον,**

  Π.χ. Μην το κάνεις αυτό, **γιατί** δεν είναι σωστό.

  Τους είπα να φύγουμε, **επειδή** ήταν πολύ αργά.

  Λυπόταν, **διότι** έπρεπε να φύγει.

  Καλύτερα να μείνει σπίτι, **αφού** αρρώστησε.

  Ήταν δυστυχισμένοι, **καθώς** αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη γη τους.

  Δε θα ξανάρθω σπίτι σας, **εφόσον** δε με θέλετε.

- Κάποιες εκφράσεις χρησιμοποιούνται ως αιτιολογικοί σύνδεσμοι όπως οι **μια και, μια που** π.χ. **Μια και** δεν ήρθε, θα φύγω κι εγώ.

  Θα πάμε βόλτα τελικά, **μια που** σχόλασε νωρίς.

- Το ρήμα των αιτιολογικών προτάσεων βρίσκεται κατά κανόνα σε οριστική έγκλιση και όταν αυτές οι προτάσεις είναι αρνητικές, δέχονται άρνηση **δεν** π.χ. Είχε εκνευριστεί γιατί οι φίλοι του **δεν τον καταλάβαιναν**.

- Οι αιτιολογικές προτάσεις μπορεί να βρίσκονται είτε πριν είτε μετά από την πρόταση που προσδιορίζουν , ανάλογα με το πόσο θέλουμε να τονίσουμε την αιτία για την οποία γίνεται αυτό που δηλώνεται στην πρόταση που προσδιορίζουν

  π.χ. βιαζόταν να φύγει, **επειδή τον περίμεναν στο σπίτι.**

  Επειδή τον περίμεναν στο σπίτι, γι' αυτό βιαζόταν να φύγει.

- Οι αιτιολογικές προτάσεις συνήθως χωρίζονται με κόμμα από τις προτάσεις που προσδιορίζουν, εκτός αν είναι σύντομες. Π.χ. Δε με καλεί στο σπίτι του, επειδή δε με συμπαθεί ιδιαίτερα.

  Μην τον ενοχλείτε γιατί είναι κουρασμένος.

- Σε κάποιες περιπτώσεις οι αιτιολογικές προτάσεις μπορούν να αντικατασταθούν από μια μετοχή ενεργητικής ή παθητικής φωνής ή ακόμα κι από έναν εμπρόθετο προσδιορισμό

(φράση με πρόθεση). Π.χ. Σας λέω να τη βοηθήσετε **γνωρίζοντας** την οικονομική της κατάσταση (=επειδή γνωρίζω…)

Δε μιλούσε **από ντροπή.** (= επειδή ντρεπόταν)

ΠΡΟΣΟΧΗ

Δεν πρέπει να μπερδεύουμε τις αιτιολογικές προτάσεις που αρχίζουν με το **γιατί** με τις πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις που αρχίζουν επίσης με το **γιατί.**

Οι αιτιολογικές φανερώνουν αιτία (για ποιο λόγο γίνεται αυτό που αναφέρεται στην πρόταση που προσδιορίζουν) και κατά κανόνα χωρίζονται με κόμμα, ενώ οι πλάγιες ερωτηματικές είναι συνήθως αντικείμενο του ρήματος της πρότασης που προσδιορίζουν και δε χωρίζονται με κόμμα. Π.χ.

Δεν πήγα στη γιορτή, **γιατί ήμουν κουρασμένος** (αιτιολογική πρόταση, άρα βάζουμε κόμμα πριν από το **γιατί**)

Τον ρώτησα **γιατί φέρθηκε έτσι.** (πλάγια ερωτηματική πρόταση, αντικείμενο του ρήματος καταλαβαίνω, άρα δε βάζουμε κόμμα πριν από το **γιατί**)

Οι τοπικοί προσδιορισμοί

- Τοπικοί προσδιορισμοί είναι οι λέξεις ή οι φράσεις που φανερώνουν τον τόπο, το μέρος όπου γίνεται κάτι, φανερώνουν δηλαδή το **που** γίνεται αυτό που δηλώνει το ρήμα της πρότασης στην οποία βρίσκονται. Π.χ. Εκεί βρισκόταν η πατρίδα τους. (**Που** βρισκόταν η πατρίδα τους; - **Εκεί** [τοπικός προσδιορισμός])

  Ταξιδεύουν στο Αιγαίο τα όνειρά μας. (**Που** ταξιδεύουν τα όνειρά μας; - **Στο Αιγαίο** [τοπικός προσδιορισμός])

- Οι τοπικοί προσδιορισμοί είναι συνήθως:

1. Τοπικά επιρρήματα (γραμματική σελίδα 163)
Είναι άκλιτες λέξεις που συνοδεύουν τα ρήματα και τα προσδιορίζουν δίνοντάς μας πληροφορίες για τον τόπο και τα βρίσκουμε ρωτώντας με το που;

Πού, εδώ, εκεί, πέρα, μακριά, κοντά, σιμά, δίπλα, μέσα, πάνω, κάτω, απέναντι, παντού, κάπου, πουθενά, ψηλά, χαμηλά, δεξιά, αριστερά, πλάι, γύρω, έξω, μεταξύ, αναμεταξύ, μπροστά ,μπρος, πίσω, βόρεια, νότια, ανατολικά, δυτικά, κ.α.

2. **Φράσεις με προθέσεις** (εμπρόθετοι προσδιορισμοί) που δηλώνουν τόπο και οι οποίες συνήθως σχηματίζονται με τις προθέσεις:
-από π.χ. ξεκινήσαμε πρωί **από** το χωριό

-ίσαμε π.χ. Προχωρήσαμε **ίσαμε** το σπίτι εκείνο
-κατά π.χ. Πάω **κατά** την πλατεία
-μέχρι π.χ. Πάω **μέχρι** την πλατεία
-προς π.χ. **Προς** τα δεξιά βλέπουμε το σαλόνι
-σε π.χ. Προχώρησαν **σε** άλλο δωμάτιο.
-ως π.χ. Προχώρησε **ως** το τέρμα του δρόμου

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Χαρακτηριστικά Επιχειρηματολογίας

Ε΄ και Στ΄ τάξη

Επιχειρηματολογικά λέγονται τα κείμενα στα οποία **παρουσιάζουμε την άποψη μας,** τη γνώμη μας (θετική ή αρνητική) για κάποιο συγκεκριμένο ζήτημα και επιδιώκουμε να **πείσουμε** τον αναγνώστη για την ορθότητα της άποψή μας, με **λογικά επιχειρήματα.**

Στόχος: να πείσω τον αναγνώστη ότι η άποψη μου είναι η σωστή.

1. Αρχή με ξεκάθαρη **Θέση** – άποψη.
2. **Φράσεις που εκφράζουν άποψη** (Κατά τη γνώμη μου, υποστηρίζω ότι, θα ήθελα να τονίσω …)
3. **Λογικά Επιχειρήματα** που στηρίζονται από **αιτιολογικές προτάσεις** (αφού, επειδή, γιατί, διότι, μια και, μια που, καθώς…)
4. Παράθεση **παραδειγμάτων.** (Αρκετές είναι οι περιπτώσεις: παιδιών, οδηγών, ανθρώπων, ζώων αυτοκινήτων που ……)
5. **Συναισθηματικά** επιχειρήματα – Προσπάθεια να προκαλέσω συγκίνηση στον αναγνώστη (Εσείς πώς θα νιώθατε αν…;)
6. Παραθέτουμε την **αντίθετη άποψη** με τα επιχειρήματά της και την αντικρούομε (Πολλοί βέβαια θεωρούν ότι αυτό προσφέρει γνώσεις, βοήθεια, ενημέρωση……. Ωστόσο πρέπει να εξετάσουμε το είδος των γνώσεων, βοήθειας, ενημέρωσης που προσφέρει και πόσο ωφέλιμες είναι)
7. Χρήση της **τεχνικής της ερώτησης** που κερδίζει την προσοχή του αναγνώστη. (Δε νομίζετε πως θα ήταν σωστό να…)
8. **Σύνδεσμοι** που προσθέτουν / συνδέουν τα επιχειρήματα (αρχικά, επιπλέον, ακόμα…)
9. Τελικό **συμπέρασμα** (Τέλος,.. Κλείνοντας…) που υπενθυμίζει / τονίζει τη βασική θέση μου.
10. Παράθεση στοιχείων από **έρευνες και απόψεις ειδικών** / επιστημόνων που δίνουν κύρος και πειστικότητα στα επιχειρήματά μου (Σύμφωνα με πρόσφατες έρευνες …)
11. Τα ρήματα συνήθως σε **οριστική ενεστώτα,** για να δηλώσουμε πως κάτι έχει γενική (καθολική) και διαρκή ισχύ. (Το Διαδίκτυο μας ψυχαγωγεί, μας ενημερώνει……)

Ασκήσεις

1. **Υπογράμμισε τις αιτιολογικές προτάσεις**

1. Η περιβαλλοντική οργάνωση «Αρκτούρος» διαθέτει μια έκταση

   50 στρεμμάτων όπου φιλοξενούνται οι πρώην αιχμάλωτες αρκούδες, αφού μετά την απελευθέρωσή τους δεν μπορούν να ζήσουν μόνες.

2. Στην Ταϊλάνδη πρέπει να έχει κανείς γερό στομάχι μια και τα φαγητά είναι ιδιαίτερα πικάντικα, αφού έχουν πολλά καρυκεύματα, καυτερές πιπεριές κ.ά.
3. Τοποθετούμε τους κάκτους σε ηλιόλουστο σημείο χειμώνα - καλοκαίρι, με προσοχή όμως, επειδή ο καυτός ανοιξιάτικος ήλιος μπορεί να τους τσουρουφλίσει.
4. Η ποδηλασία βουνού είναι συναρπαστική, καθώς συνδυάζει την επαφή με τη φύση και τη σωματική άσκηση.
5. Ένας ωραίος τρόπος για να περάσεις τις διακοπές σου είναι η κατασκήνωση, μια που εκεί η ζωή κυλά με συντροφιά, πολύ κέφι και περιπέτεια.
6. Η χώρα μας κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις σε θανάτους παιδιών και νέων από τροχαία, γιατί η απροσεξία, η ριψοκίνδυνη συμπεριφορά και η ελλιπής πληροφόρηση είναι κακοί σύμβουλοι.

2. **Μπορείς να αντικαταστήσεις τις αιτιολογικές προτάσεις με μετοχή ή φράση που δηλώνει αιτία.**

α. Έφυγε, επειδή οργίστηκε με τις κακίες τους. →

β. Τρόμαζε τους άλλους, γιατί φώναζε δυνατά. →

γ. Πολλοί λαοί ευημερούν, επειδή είναι μορφωμένοι. →

δ. Τον τιμώρησαν, αφού αντέγραψε. →

ε. Φέρθηκε πολύ σκληρά, επειδή τους μισούσε. →

3. **Στις προτάσεις που ακολουθούν να συμπληρώσεις την κατάληξη – ετε ή εται:**

1. Ο δάσκαλος λέει στους μαθητές: Μη φωνάζ_____
2. Το ρήμα δε γράφ_____ έτσι.
3. Να δείχν_____ καλή διαγωγή
4. Η υποτροφία δίν_____ σε λίγους φοιτητές.
5. Αν συνεχίσ_____ έτσι, θα χάσ_____ τη χρονιά.
6. Μετά την επιτυχία ο Γιώργος δεν πιά_____
7. Γιατί δε σηκών_____

8. Κάθε πρωί σηκώνετ_____, πλένετ_____, χτενίζετ_____ και πηγαίνει σχολείο

9. Η Θάλεια είν_____ στο δωμάτιό της και χτενίζετ_____

10. Πόση ώρα κάθεστ_____ και παίζετ_____ το παιχνίδι αυτό;

11. Πρέπει να πλένετ_____ τα χέρια σας συχνά.

12. Χαίρομ_____ τόσο που ήρθατ_____ να μας επισκεφθείτ_____

13. Στο σχολείο μαθαίνουμ_____ για το Βυζάντιο.

14. Μη σηκώνετ_____ μεγάλο βάρος

15. Το σπίτι φαίνετ_____ από μακριά.

16. Απαγορεύετ_____ να καπνίζετ_____

17. Κύριε, γιατί μας απαγορεύετ_____ να παίζουμε εδώ;

4. **Να συμπληρώσεις το ρήμα που λείπει στις προτάσεις και πρόσεξε το πρόσωπο και την κατάληξη (εργάζομαι, ανοίγω, μεταφέρω, αναμένω, νοικιάζω, βρίσκω, αισθάνομαι, κόβω, αποφασίζω, διαβάζω, υπογράφω):**

1. …….. να πέσει πολύ χιόνι.

2. Όταν …….. το σπίτι, να ……..

3. Δεν …….. το κακό που έκανε.

4. Αυτό δε ……., είναι πολύ βαρύ.

5. Να …….. τις ανακοινώσεις της σχολής.

6. Δεν ……..ακόμη, γιατί είναι στρατιώτης.

7. Τους είπε: << να …….. το ψωμί>>. Αυτοί απάντησαν: << δεν ……>>

8. Όταν …….. την αγορά, να …….. τα καλύτερα.

9. Ο Γιάννης δεν …….. σε κανέναν.

5. **Βρες τα λάθη και διόρθωσέ τα.**

1. Όταν οδηγούμαι με το ποδήλατο, προσέχουμε πάντα να βρισκόμαστε στη δεξιά μεριά του δρόμου.

2. Μην κατεβαίνεται τρέχοντας τις σκάλες. Υπάρχει κίνδυνος να γλιστρήσετε και να βρεθείται σε άσχημη κατάσταση.

3. Δεν αποφασίζουμε ποτέ μόνοι μας όταν βρισκόμαστε σε μια ομάδα. Πάντα λαμβάνετε υπόψη και η γνώμη των άλλων.

4. Έχετε πολύ δυνατά την ένταση της μουσικής και ενοχλείται τους ενοίκους. Μήπως θα έπρεπε να τη χαμηλώσετε λίγο;

5. Δε θυμάτε άλλη φορά τον εαυτό του να παιδεύετε και να βασανίζετε για ένα τόσο ασήμαντο θέμα.

6. Ας προσπαθήσουμε να σεβαστούμαι και να αγαπήσουμε το περιβάλλον. Γιατί έτσι αγαπάμαι την ίδια τη ζωή

7. Σας παρακαλώ κάνετε ησυχία και μιλάται πιο σιγά, γιατί ο μικρός κοιμάτε.

6. **Να υπογραμμίσεις τις φράσεις που περιέχουν τοπικούς προσδιορισμούς**

Σε λίγο ακούστηκε ανάμεσα στα δέντρα ξαφνικά ήρθε μέχρι την πόρτα κοιμήθηκα νωρίς έφαγε κάμποσο από το χωριό απέναντι οπουδήποτε προς την κουζίνα του χρόνου θα ’ρθώ

ολόγυρα στην αυλή αργεί πάντα αλλιώς την έλυσε πιθανόν να γυρίσει ξεκίνησε το βράδυ ίσαμε κει αλλιώς το φαντάστηκα κάτω στον κάμπο σε άλλο μέρος στόχευε ψηλά

μέχρι την πλατεία αυξάνεται διαρκώς δυτικά του νησιού ύστερα αρκετά γρήγορος πάνω στα δέντρα χωριστά δωμάτια περίπου 100 χμ. κατόπιν παραγγελίας έπεσε χαμηλά ακριβώς ο ίδιος

7. **Υπογράμμισε λέξεις και φράσεις που δείχνουν τόπο.**

1. Η αγριόγατα στο σκοτάδι και στο ημίφως βλέπει έξι φορές καλύτερα από τον άνθρωπο.
2. Οι διακοπές είναι ευχάριστες, όμως πιο διασκεδαστικές είναι αυτές που μας φέρνουν κοντά στη φύση.
3. την Ε.Ε. δεν υπάρχουν σύνορα μεταξύ των κρατών-μελών και όλοι είμαστε Ευρωπαίοι πολίτες.
4. Εμείς θα είμαστε εκεί όλες τις ημέρες, από τις 14 έως τις 30 Μαΐου, στο περίπτερο των εκδόσεών μας για να σας δείξουμε όλα τα καινούρια βιβλία μας.
5. Στο Παρίσι θα σας οδηγήσει η προσφορά του MAGIC TRAVEL, με ένα ταξίδι τεσσάρων ημερών για δυο άτομα που περιλαμβάνει τρεις διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχείο με πρωινό, αεροπορικά εισιτήρια και μεταφορές από και προς το αεροδρόμιο.
6. Είναι μια παράσταση που μυεί τα παιδιά μέσω του θεατρικού παιχνιδιού στη γοητεία και στο μυστήριο της τέχνης του θεάτρου.
7. Ένα αλλιώτικο κυνήγι θησαυρού οργανώνει ο δήμος, μέσα στο προαύλιο του 2ου δημοτικού Σχολείου.
8. Απομακρύνουμε τυχόν αυτοκόλλητα από το δάπεδο του φούρνου.